

Ruiter- en menpadenplan 2019

Versie: 9 januari 2019

Werkingsgebied: Provincie Zuid-Holland

Inhoudsopgave

1. Samenvatting	3
2. Ambities voor nieuwe ruiter- en menpaden	3
3. Kwaliteitsrichtlijnen	8
4. Gecoördineerde regionale aanpak	11
5. Regelgeving op het strand	11
6. Ruiterknooppuntensysteem	11
7. Meldsysteem	11
8. Deelnemerslijst ruiter- en menpadenoverleg Zuid-Holland	12

1. Samenvatting

In het ruiter- en menpadenplan 2019 wordt inzicht gegeven in de ambities voor nieuwe paden in de verschillende Zuid-Hollandse regio's. Deze ambities zijn ingetekend door de deelnemers aan het ruiter- en menpadenoverleg in Zuid-Holland (zie bijgevoegde deelnemerslijst in hoofdstuk 8). De totale omvang bedraagt 700 km aan nieuwe ruiter- en menpaden. Ter vergelijking: alle reeds bestaande ruiter- en menpaden bij elkaar opgeteld hebben een lengte van circa 550 km.

De ingeschatte aanlegkosten voor nieuwe paden exclusief kunstwerken bedragen ongeveer € 31 miljoen. De aanlegkosten per kilometer variëren tussen de € 35.000 - € 60.000. Deze ambities voor nieuwe paden zijn nog niet getoetst op haalbaarheid. De verwachting is, dat na een haalbaarheidstoets, het aantal kilometers lager komt te liggen.

Bij een volledige aanleg, zouden de beheerlasten op circa € 0,9 mln per jaar uitkomen.

Voorts zijn in nauwe samenwerking met deze partijen kwaliteitsrichtlijnen opgesteld voor nieuwe ruiter- en menpaden ten behoeve van de kwaliteit, veiligheid en samenhang. Inzet is dat deze richtlijnen op termijn ook gaan gelden voor de bestaande paden. Daarbij zijn ook afspraken gemaakt over een gecoördineerde aanpak per regio om de samenhang te bevorderen.

Tot slot wordt inzicht gegeven in de stand van zaken met betrekking tot regelgeving op het strand, het opzetten van een ruiterknooppuntensysteem en een meldsysteem.

2. Ambities voor nieuwe ruiter- en menpaden

Per regio zijn door de regionale vertegenwoordigers de ambities voor nieuwe paden ingetekend op kaart. Deze ambities zijn nog niet getoetst op uitvoerbaarheid, toestemming van de grondeigenaren en eventuele strijdigheid met vigerende wet- en regelgeving. Ook is de intekening op sommige onderdelen nog indicatief. Op basis van deze intekening is tijdens een expert-meeting op 8 januari 2019 per regio/gemeente en per type ondergrond een kosteninschatting gemaakt voor de aanleg. Reeds uitgevoerde kostenberekeningen, bijvoorbeeld in de Krimpenerwaard en in Midden-Delfland, konden daarbij als referentie worden gebruikt.

Om de kosten en uitvoerbaarheid voor alle paden exact te bepalen, is nader onderzoek nodig en op onderdelen een meer precieze intekening. Ook overleg met betreffende grondeigenaren en beheerders maakt hier onderdeel van uit.

Uitgangspunten voor kosteninschatting van aanlegkosten:

- berekening is exclusief de eventuele aanleg van kunstwerken
- aanlegkosten zijn zodanig berekend dat de toekomstige beheer- en onderhoudskosten laag liggen
- kosteninschatting is getoetst aan enkele referentieberekeningen
- kosten zijn exclusief eventueel benodigde grondaankoop

Beheerkosten

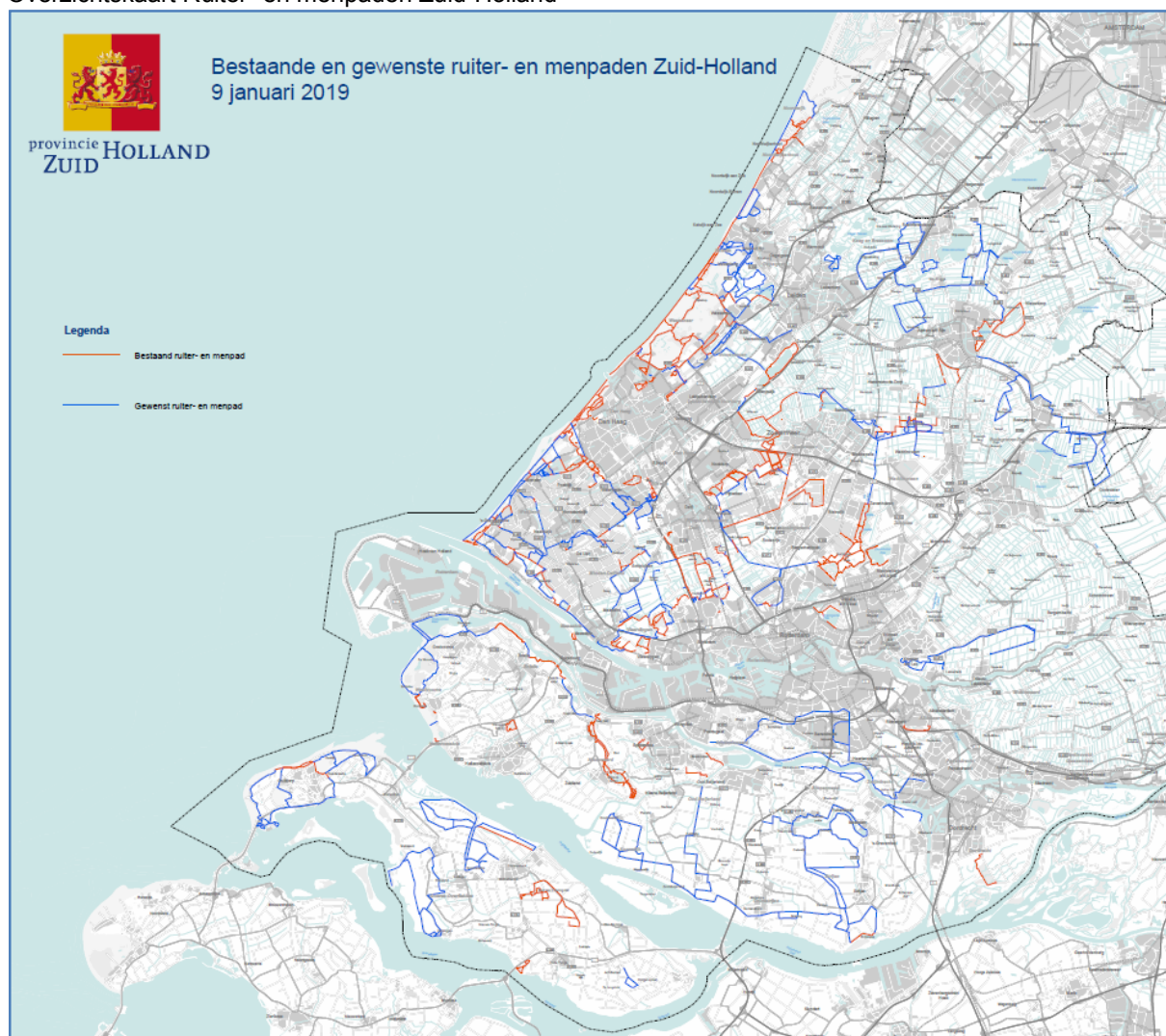
De structurele kosten voor beheer en onderhoud bij volledige aanleg van 700 km nieuwe ruiter- en menpaden liggen op ongeveer € 0,9 miljoen per jaar. De bijdrage vanuit de provincie Zuid-Holland op basis van de subsidievoorwaarden (75% subsidie op basis van de kostprijs voor particuliere en terreinbeherende organisaties, gemeenten en waterbedrijven zijn uitgesloten) komen daarmee uit op een kleine € 0,1 mln per jaar, dit is ongeveer gelijk aan 10% van de totale beheerkosten. Dit relatief kleine aandeel wordt verklaard door het kleine aandeel ingetekende ambities (90 km van de 700 km) dat binnen de terreinen van de terreinbeheerders ligt en voor de Srg-subsidie in aanmerking komt.

De gemiddelde prijs voor beheer en onderhoud van een ruiters- en menpaden ligt ongeveer op € 1.300 per kilometer per jaar. Hierbij is gerekend dat 10% van de paden bestaat uit een menpad (beheerkosten € 2.500 km/jaar) en 90% bestaat uit een ruiterspad (beheerkosten € 1.175 km/jaar).

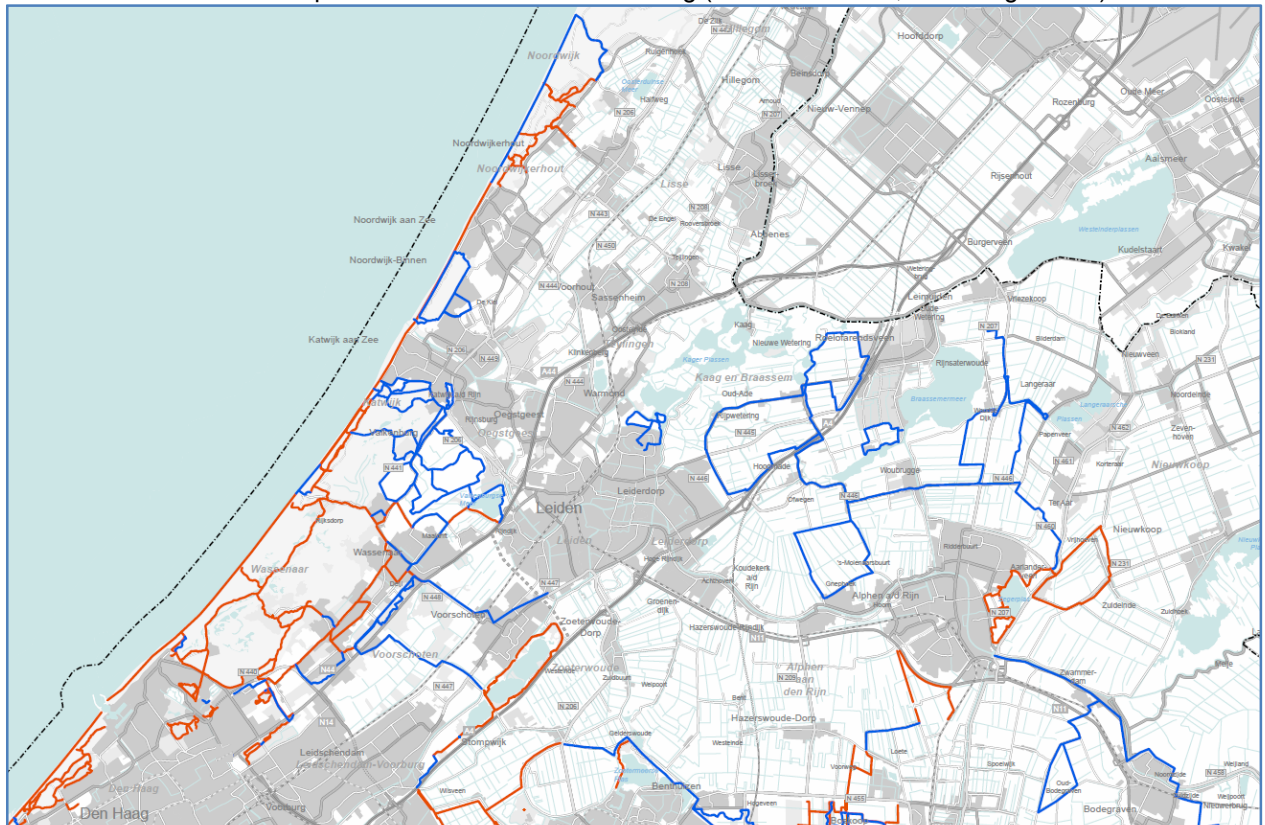
Bij het berekenen van de beheerkosten is nog geen rekening gehouden met de mogelijke ondersteuning vanuit gebruikers en vrijwilligers om te helpen bij het beheer en onderhoud van de paden. Hoewel hier een stevige coördinatie vereist is, kan hier mogelijk enig voordeel worden behaald.

Daarnaast is ook geen rekening gehouden met eventueel schaalvoordeel in geval er vanuit een toekomstig routebureau bovenregionale regie wordt gevoerd op beheer en onderhoud.

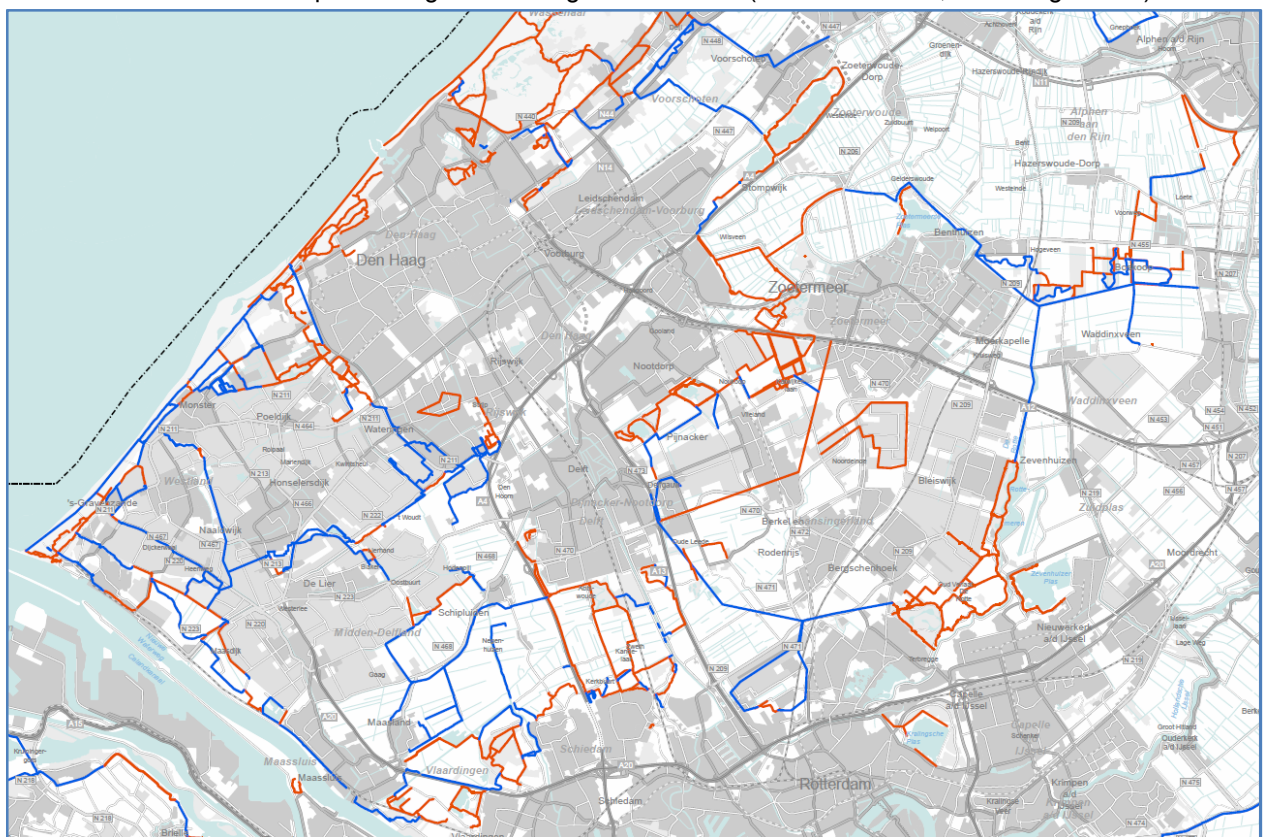
Overzichtskaart Ruiters- en menpaden Zuid-Holland

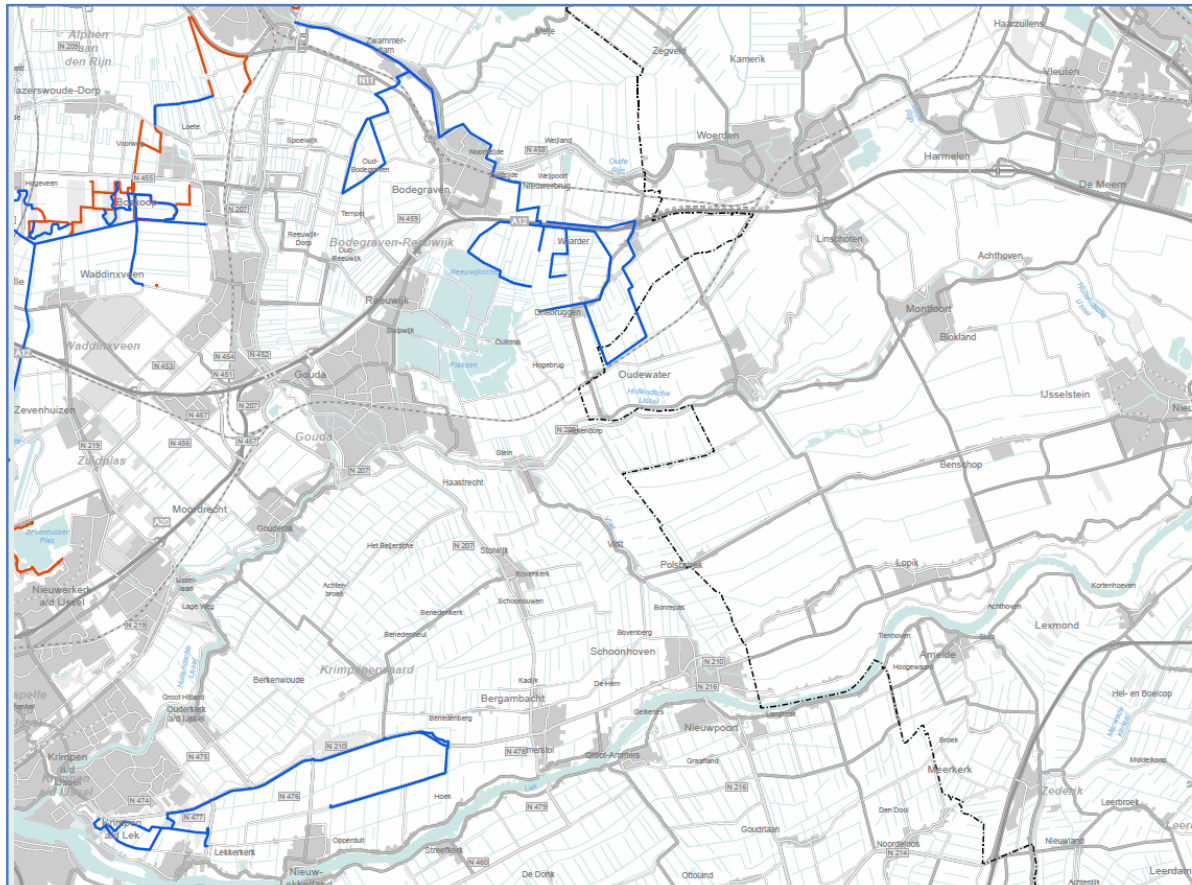
Deelkaart 1: Ruiter- en menpaden ten noorden van Den Haag (rood = bestaand, blauw = gewenst)

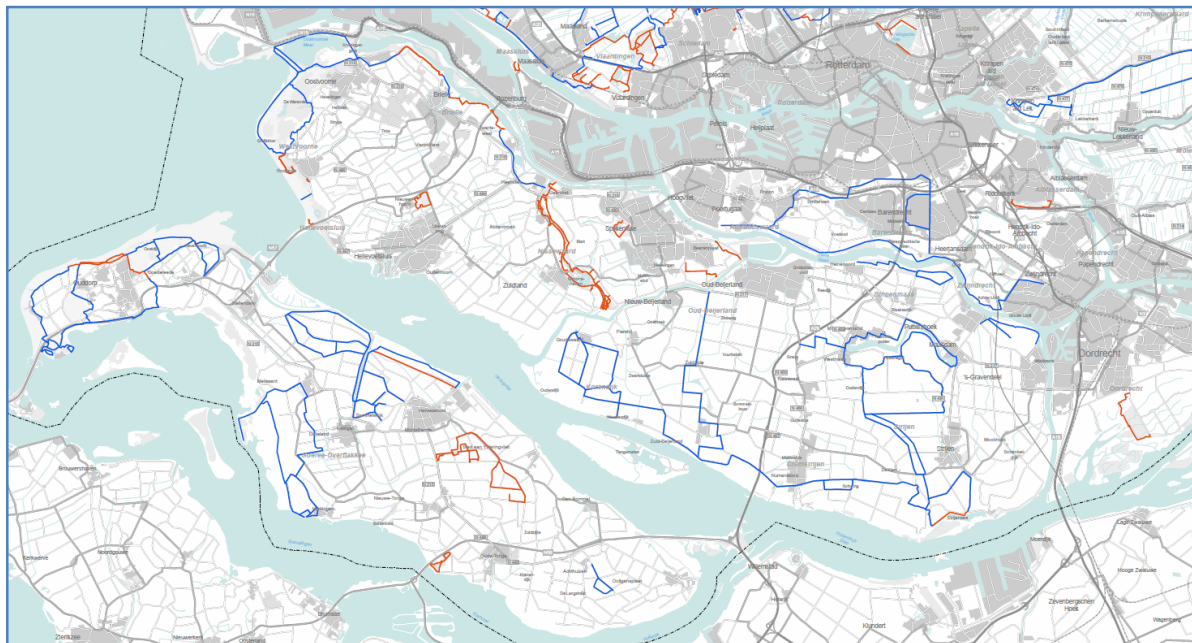
Deelkaart 2: Ruiter- en menpaden Regio Den Haag en Rotterdam (rood = bestaand, blauw = gewenst)

Deelkaart 3: Ruiter- en menpaden oostelijk deel Zuid-Holland (rood = bestaand, blauw = gewenst)

Deelkaart 4: Ruiter- en menpaden Zuid-Hollandse Eilanden (rood = bestaand, blauw = gewenst)

Overzicht van gewenste ruiter- en menpaden in Zuid-Holland per gemeente

Gemeente	Lengte in Km	Gemiddelde kosten per km	Aanlegkosten per gemeente
Rijswijk	0,20	€ 35.000	€ 6.950
Krimpen aan den IJssel	0,58	€ 60.000	€ 34.981
Zoeterwoude	1,42	€ 45.000	€ 63.942
Nissewaard	1,57	€ 45.000	€ 70.650
Leiderdorp	1,97	€ 45.000	€ 88.798
Zuidplas	2,47	€ 60.000	€ 148.039
Leidschendam-Voorburg	2,55	€ 45.000	€ 114.919
Zoetermeer	2,72	€ 45.000	€ 122.176
Leiden	3,04	€ 45.000	€ 136.602
Schiedam	3,21	€ 45.000	€ 144.314
Teylingen	3,22	€ 35.000	€ 112.558
Brielle	4,15	€ 45.000	€ 186.607
Nieuwkoop	4,37	€ 60.000	€ 262.281
Delft	4,63	€ 45.000	€ 208.194
Waddinxveen	5,59	€ 60.000	€ 335.349
Voorschoten	5,74	€ 45.000	€ 258.190
Maassluis	6,02	€ 45.000	€ 271.017
Vlaardingen	6,52	€ 60.000	€ 391.371
Zwijndrecht	7,29	€ 45.000	€ 328.178
Lansingerland	7,43	€ 45.000	€ 334.200
Den Haag	8,52	€ 35.000	€ 298.187
Pijnacker-Nootdorp	10,04	€ 45.000	€ 451.717
Barendrecht	12,59	€ 45.000	€ 566.630
Albrandswaard	13,22	€ 45.000	€ 594.826
Noordwijk	15,44	€ 35.000	€ 540.331
Krimpenervwaard	21,68	€ 45.000	€ 975.392
Westvoorne	25,83	€ 45.000	€ 1.162.221
Midden-Delfland	28,70	€ 45.000	€ 1.291.530
Bodegraven-Reeuwijk	29,73	€ 60.000	€ 1.783.854
Wassenaar	29,98	€ 35.000	€ 1.049.133
Katwijk	32,28	€ 35.000	€ 1.129.675
Rotterdam	32,80	€ 45.000	€ 1.476.097
Alphen aan den Rijn	37,25	€ 45.000	€ 1.676.282
Kaag en Braassem	44,12	€ 45.000	€ 1.985.395
Westland	65,17	€ 45.000	€ 2.932.788
Goeree-Overflakkee	100,31	€ 45.000	€ 4.513.904
Hoeksche Waard	114,26	€ 45.000	€ 5.141.497
	696,58		€ 31.188.775

3. Kwaliteitsrichtlijnen

Toepassing: De kwaliteitsrichtlijnen zijn van toepassing op alle nieuwe ruiter- en menpaden. Inzet is dat deze op termijn ook op de bestaande ruiter- en menpaden van toepassing worden. Over de geleidelijke invoering en exacte toepassing van de kwaliteitsrichtlijnen voor bestaande paden, worden binnen het ruiter- en menpadenoverleg nog nadere afspraken gemaakt.

Voor het ruiter- en menpadenplan 2019 van de provincie Zuid Holland zijn de volgende richtlijnen van toepassing voor de kwaliteit van de paden. Deze richtlijnen worden gehanteerd ten behoeve van het aanvragen van subsidie.

Deze richtlijnen vormen geen harde eis bij de subsidietoekenning; beargumenteerd afwijken van deze richtlijn is mogelijk, bijv. een te smal pad aanleggen, omdat de berm te smal is en er geen alternatieve route mogelijk is. Ook alle overige richtlijnen mogen op die manier worden gezien. De richtlijn is niet van toepassing op bestaande ruiter/menpaden, waar geen subsidie voor wordt aangevraagd.

Alle subsidieaanvragen dienen uiteraard in overleg met/door de terreineigenaren en/of beheerders te zijn geaccordeerd en op gebiedsniveau te worden afgestemd om uiteindelijk samenhangende netwerken te kunnen realiseren. Daarbij wordt uiteraard rekening gehouden met vigerende regelgeving, zoals Natura 2000 beheerplannen.

Het op een consequente, uniforme en overzichtelijke manier inrichten van knooppunten en afslagen binnen een routenetwerk is voor de doelgroep ruiters en menners van groot belang om veilig en met plezier te kunnen recreëren. De Kwaliteitsrichtlijnen zijn daarom onderverdeeld in de richtlijnen voor veiligheid, begaanbaarheid, landschappelijke aantrekkelijkheid / beleving, bereikbaarheid, toegankelijkheid en samenhang.

A. Veiligheid

Rijden in stedelijk gebied en op verharde wegen met veel verkeer heeft niet de voorkeur voor ruiters. Uiteraard zullen daarin soms compromissen moeten worden gesloten om de noodzakelijke verbindingen te kunnen maken om een compleet netwerk te realiseren.

De volgende richtlijnen zijn van toepassing voor ruiter- en menpaden:

- ruiter- en menpaden zoveel mogelijk scheiden van andere weggebruikers (zonering), met name van gemotoriseerd verkeer, maar liefst ook fietsers;
- waarschuwborden bij kruisingen met gemotoriseerd verkeer;
- minimale afmeting ruiterpad: 1 mtr. breed met aan weerszijden 0,50 mtr. vrij van obstakels / passeerplek 1,75 mtr. breed / 3 mtr. vrije doorrijhoogte;
- minimale afmeting menpad: 2 mtr. breed met aan weerszijden 0,50 mtr. vrij van obstakels / passeerplek 3,50 mtr. breed / 3,50 mtr. vrije doorrijhoogte.

Het is onwenselijk en zelfs gevaarlijk als een pad wordt aangelegd in de directe nabijheid (binnen 1,5 mtr.) van prikkeldraad.

B. Begaanbaarheid

De bodemsoort bepaalt de maatregelen die nodig zijn om een pad aan te kunnen leggen en te onderhouden, waarbij voldoende draagkracht en ontwatering gerealiseerd kan worden. Ter plekke is vaak nader onderzoek gewenst. Gestreefd moet worden naar een licht verende bodem, waarbij de hoeven niet verder wegzakken dan maximaal 5 cm. Dit is uiteraard niet altijd realiseerbaar bijv. in het duingebied of op klei na hevige regen*.

Bij gebruik van de berm: let op voldoende breedte, voldoende draagkracht, geen

obstakels en een ruimte tussen ruiter- menpad en weg/sloot van minimaal 1 mtr., welke eventueel kan worden afgezet met natuurlijke materialen als houtwal of heg/struiken. (zie ook de specificaties bij 1. Veiligheid).

**In de communicatie over de route kan informatie daarover worden opgenomen.*

C. Landschappelijke aantrekkelijkheid / beleving

Bij het ontwerpen en inrichten van een routenetwerk zijn ruiters en menners, net als andere recreanten, gericht op het verblijven in een rustige en groene omgeving. Variatie in bodemsoort en/of het bieden van uitdagingen is wenselijk. Uitdagingen kunnen zijn: een galopbaan (overzichtelijk, breed, recht stuk van minimaal 500 mtr. lang), (TREC)hindernissen, doorwaadbare plaats etc., zolang de veiligheid van ruiters en andere recreanten niet in het geding komt. Ter plekke moet het mogelijk zijn om het pad langs de hindernis te laten lopen, zodat men de keuze heeft om de hindernis wel/niet te nemen.

D. Bereikbaarheid

Routenetwerken dienen zoveel mogelijk aan te sluiten bij ruitersportverenigingen en hippische accommodaties met een maximale afstand van 3 km. (= ca. 30 minuten stappen) tot de route. Hierdoor kunnen eventuele rust- en overnachtingsplaatsen eenvoudiger worden gerealiseerd. Hou hierbij de verkeersveiligheid in gedachten, dus zo min mogelijk over verharde wegen (is mede afhankelijk van de voorkeur per gemeente).

Parkeerterreinen in de nabijheid van een routenetwerk met voldoende ruimte voor auto met paardentrailer (ca. 4,00 x 10,00-15,00 mtr.) bevordert de bereikbaarheid voor ruiters/menners van buiten het gebied.

E. Toegankelijkheid

Bij het realiseren van routenetwerken zullen op sommige locaties mogelijk drukke/gevaarlijke oversteken, spoorlijnen, ponten, bruggen en tunnels niet kunnen worden voorkomen. Indien men over een brug moet, dan is een afscherming van minimaal 1,40 mtr. en een niet te steile aan/afrit gewenst met een langere aanloop. Een tunnel dient minimaal 3,50mtr. hoog te zijn en 5,00 mtr. breed, waarvan 2,50 mtr. voor ruiter/menpad. Is de tunnel lager dan 2,75 mtr. of is een brug onvoldoende afgeschermd, dan zijn veilige op/afstapplaatsen noodzakelijk.

Let ook op niet direct zichtbare obstakels, zoals wortels en konijnenholen. Verkeerslichten voor ruiters/menners dienen een knop te hebben op een hoogte van 1,60 mtr.

Om verkeer buiten een gebied en vee en/of wild binnen een gebied te houden en vrije doorgang voor ruiters en menners te realiseren, zijn de beste opties het aanleggen van een draaihek (doorrijbreedte van minimaal 1,70 mtr. voor ruiters en 2,00 mtr. voor menners met voldoende afstand tot het evt. veerooster) of een carterbreaker.

F. Samenhang

Routes worden aangeduid d.m.v. markeringen met internationaal erkende symbolen. Om routes onderling te verbinden, wordt bovendien gewerkt met een knooppuntensysteem. Ieder knooppunt krijgt een uniek nummer dat op de markering wordt aangegeven. Ook wordt met pijltjes verwezen naar de nabij gelegen knooppunten, zodat men een eigen route kan samenstellen. Ter illustratie zijn hieronder enkele voorbeelden van deze markeringen weergegeven. Over kleurstelling en eventuele logo's dienen nadere afspraken te worden gemaakt. Voor het bepalen van de (unieke) knooppuntnummers en het ontwerpen van de markeringen wordt dan ook verzocht om contact op te nemen met de Provincie Zuid-Holland.

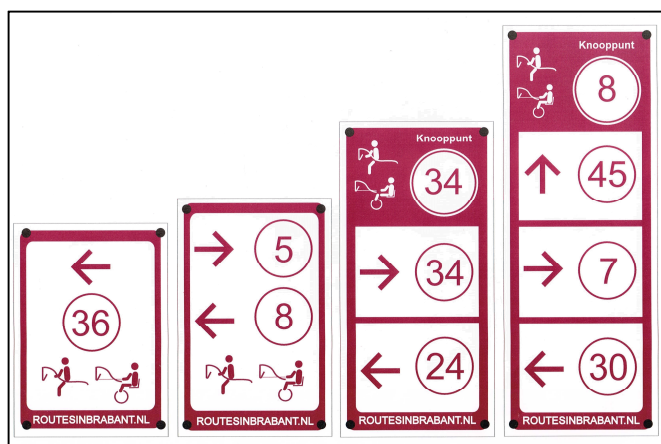
Bij gebruik van gedigitaliseerde routenetwerken kan gewerkt worden met GPS, maar ook dan zijn routemarkeringen gewenst.

Het routenetwerk dient zoveel mogelijk vrij te zijn van verwarrende hippische routemarkeringen. Bij veelgebruikte opstappunten is het aan te bevelen de lengte van de route aan te geven en of er eventuele hindernissen in de route aanwezig zijn.

Hou verder bij de inrichting rekening met de snelheid van paarden, zodat ruiters aanwijzingen op tijd zien. Bij voldoende vrij zicht kan gedacht worden aan een gedeeld ruimtegebruik met andere recreanten. Dit dient goed te worden aangegeven in de bebordingen.

Bij de routemarkeringen zijn er de volgende aandachtspunten:

- voldoende duidelijk voor recreanten, ook van buiten het gebied;
- voor het maken van een begroting kan men uitgaan van gemiddeld 2,5 bord/aanduiding per km;
- materiaal, plaats en wijze van bevestigen in overeenstemming met eisen geldig voor het gebied;
- plaatsing aan de rechterzijde binnen een afstand van 5 tot 10 mtr. voor kruising, afslag, splitsing of oversteek;
- plaatsing consequent op een hoogte tussen 60 en 90 cm. boven het maaiveld;
- voorzien van afbeelding van een ruiter en/of menner om aan te duiden voor wie de route is bestemd (zie bijgaand voorbeeld).

Rustplaatsen zijn gewenst, indien de route langer is dan 20 km. Om naar keuze langere/kortere routes aan te bieden zouden ruiter- en menpaden in lussen met elkaar kunnen worden verbonden.

Ten slotte: ruiter- en menpaden en routestructuren dienen uitgewerkt te worden in samenwerking met en met goedkeuring van de terreineigenaren/beheerders om zodoende kwetsbare gebieden te kunnen ontzien; wij zijn immers te gast in hun gebied.

Verantwoording

Deze richtlijnen zijn opgesteld in samenwerking met de klankbordgroep ruiters en mannen Zuid-Holland die gecoördineerd wordt door de Provincie Zuid-Holland.

Auteurs

Anita Verloop-Groenen, KNHS-Regioconsulent Zuid-Holland A.Verloop-Groenen@knhs.nl
Ellen Kluit, Streekmanager Ruiters&Mannen Zuid-Holland emk2400@gmail.com

Bronnen

- KNHS Handboek ruiter- en menpaden
- Brochure NRHP Richtlijnen voor het inrichten van hippische routestructuren

4. Gecoördineerde regionale aanpak

Aaneengeslotenheid en samenhang zijn van groot belang voor de ruiters- en menpaden. In de meeste situaties lopen de paden over de terreinen van verschillende grondeigenaren en is het beheer van de ondergrond bij verschillende beheerders belegd.

Inzet is dat gebruikers van de paden hier geen hinder van ondervinden. Daarom is het belangrijk dat per regio afstemming en samenwerking wordt georganiseerd om te zorgen dat de benodigde samenhang ontstaat en wordt geborgd. Door de deelnemers aan het ruiters- en menpadenoverleg worden regionale samenwerkingsverbanden opgezet die onder andere als taak krijgen:

- opstellen van een samenhangende subsidieaanvraag voor herstel van de bestaande paden en de realisatie van verbindende schakels
- bij elkaar brengen en op elkaar aansluiten van de ambities voor nieuwe paden
- afspraken maken over regulier beheer en onderhoud
- communicatie naar betrokken gebiedspartijen
- aanspreekpunt zijn voor de provincie en andere partijen

De provincie Zuid-Holland levert gedurende de periode 2019 en 2020 ondersteuning om deze regionale samenwerking op te zetten en om te ondersteunen bij het opstellen van subsidieaanvragen.

5. Regelgeving op het strand

Uniforme regelgeving op het strand is voor een groot aantal kustgemeenten inmiddels geregeld, maar nog niet voor alle. Begin 2019 gaat de Provincie in overleg met onder andere gemeente Rotterdam, Goeree-Overflakkee en Noordwijk om hier nadere afspraken over te maken. Inzet is dat uiterlijk per 2020 alle kustgemeenten dezelfde regels hanteren met betrekking tot paardrijden op het strand.

6. Ruitersknooppuntensysteem

In de kwaliteitsrichtlijnen zijn enkele aandachtspunten opgenomen met betrekking tot de markeringen. Voor het regionale niveau is dit toereikend. De richtlijnen laten ruimte met betrekking tot kleurstelling en eventuele logo's.

Voor het opzetten van een Zuid-Hollands knooppuntensysteem zijn aanvullende afspraken nodig (denk bijvoorbeeld aan unieke combinaties van kleur en knooppuntnummers, uniformiteit van de bordjes etc).

Voorstel is om de uitwerking hiervan neer te leggen bij het nog op te richten routebureau.

Om in de tussentijd wel van start te kunnen gaan met het aanbrengen van routemarkeringen, wordt aan de betrokken partijen verzocht om af te stemmen met de provincie Zuid-Holland, zodat er overzicht blijft bestaan van en uniformiteit kan worden bevorderd voor de (gewenste) markeringen.

7. Meldsysteem

Voor alle routemodaliteiten (wandelen, fietsen, paardrijden en varen) is het voornemen om een centraal meldsysteem te organiseren en deze onder te brengen bij het nog op te richten routebureau.

8. Deelnemerslijst ruiter- en menpadenoverleg Zuid-Holland

In deze lijst van deelnemers wordt uitsluitend gesproken over vertegenwoordigers namens een regio of organisatie. De contactpersonen zelf zijn op te vragen bij de Provincie Zuid-Holland.

1. Ruitergroengroep Bodegraven/Reeuwijk
2. Dunea
3. Easygis
4. Gebruikersgroep Balij
5. Gemeente Goeree-Overvlakkee
6. Gemeente Westland
7. Gemeente Westvoorne
8. Gemeente Pijnacker-Nootdorp
9. Gemeente Kaag en Braassem
10. HCN Kids
11. Hippisch centrum stal Groenewoude (Hazerswoude)
12. Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie (KNHS)
13. Manege Noordland
14. Manege Wittebrug
15. Vertegenwoordigers namens regio Midden-Delfland
16. Natuurmonumenten
17. Platform Ruiterroute Bentwoud
18. PSC de Bontehoeve
19. PSC de Dijkgraaf
20. Rijvereniging en manege Het blauwgele vendel
21. Ruitergroengroep Krimpenerwaard
22. Ruitergroengroep Goeree-Overvlakkee
23. Ruitergroengroep Katwijk / NVVR
24. Stichting Ruiteren en Mennen
25. Ruitersportcentrum De Voorweg (Zoetermeer)
26. Ruitersportverbond
27. Gemeentelijk samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard
28. Staatsbosbeheer
29. Stichting Het Zuid-Hollands Landschap
30. Stichting Men- en ruiterpaden Midden-Delfland
31. Stichting Ruiter- en menroutes Westvoorne
32. Stichting Ruiterpaden Midden-Delfland
33. Stichting SVN
34. Zantos Advies